

АНОТАЦІЯ

Ван Хайлун. Методика формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хоровими колективами. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії з галузі знань 01 Освіта, за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. - Київ, 2021.

Зміст анотації

У дисертації досліджено актуальну проблему формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хоровими колективами з врахуванням сучасних гуманістичних тенденцій мистецької освіти. Проаналізовано діяльність майбутнього вчителя музичного мистецтва з позиції проведення музично-теоретичного аналізу вокально-хорових творів, призначених для виконання школярами та здійснення поетапної роботи над визначенням інтерпретаційних особливостей цих творів з урахуванням фізіологічних та співацьких особливостей учнів шкільного віку, їх загального музичного розвитку. З огляду на це, актуалізується роль інтерпретації вокально-хорових творів, як художньо-звукової реалізації музичного тексту в процесі виконання, що забезпечує цілісне розуміння творів, їхнє творче збагачення та відтворення у виконавській діяльності. Проведений аналіз змісту та сутності інтелектуально-творчої готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи зі шкільними хоровими колективами здійснений на основі системно-інтеграційного, комунікативного, рефлексивно-усвідомленого, конструктивного та творчо-пошукового наукових підходів.

Структура готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хоровими колективами охоплює

змістовно-логічний, операційно-процесуальний та творчо-діяльнісний компоненти. Критерієм змістовно-логічного компонента визначено міру здатності майбутніх учителів музичного мистецтва до організації творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хоровими колективами (показники: сформованість знань і вмінь щодо творчо інтерпретаційної роботи зі шкільним колективом; здатність до роботи з інформаційними джерелами з використанням сучасних комп'ютерних технологій; наявність розуміння специфіки роботи над музично-літературним пластом музичного твору).

Критерієм операційно-процесуального компонента визначено ступінь доцільності виконання операційно-процесуальних дій (показники: вироблення узагальненого задуму інтерпретації музичного твору; диференціація складових інтерпретації-взірця з власним задумом щодо інтерпретації музичного твору; зіставлення й комбінування складових інтерпретації музичного твору з використанням засобів мультимедіа та сучасних комп'ютерних технологій).

Критерієм творчо-діялісного компонента визначено міру результативності творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хорами (показники: здатність до критичної самооцінки себе як інтерпретатора музичного твору; володіння способами й засобами донесення сутності інтерпретації музичного твору до учасників шкільного колективу; наявність творчої роботи зі шкільним колективом над інтерпретацією музичного твору).

Основними принциповими положеннями формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хорами окреслено: принцип спрямованості фахового навчання на досягнення здатності до самоконтролю творчо-інтерпретаційної діяльності зі шкільними хорами; забезпечення комфортних умов вокально-хорового навчання; актуалізації широкого використання проблемних методів у вокально-хоровій роботі зі школярами.

Педагогічними умовами формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хорами визначено: спонукання студентів факультетів мистецтв до свідомої регуляції

музично-виконавської діяльності; взаємодія пізнавальної, оцінної і креативної роботи у процесі творчо-інтерпретаційної діяльності; забезпечення психолого-комунікативного супроводу навчально-виконавської діяльності студентів факультетів мистецтв; інтеграція різновидів вокально-хорової діяльності студентів факультетів мистецтв; оптимальне поєднання теоретичного та практичного досвіду студентів з проекцією на практичну роботу з учнями.

Представлена методична модель формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хорами передбачає освітню траєкторію фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у вищому навчальному закладі, спрямовану на підвищення індивідуального рівня розвитку студентів, їх практичне оволодіння творчо-інтерпретаційними вміннями та набуття знань щодо здійснення музично-педагогічної діяльності на високому професійному рівні. Важливою засадою розробленої методики постають методичні настанови на ґрунтовне засвоєння студентами факультетів мистецтв способів і прийомів опрацювання музичних творів, створення творчої інтерпретації цих творів як основи вокально-хорової роботи з учнями у процесі виконавської діяльності.

У процесі діагностувальної роботи з формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хорами визначені рівні сформованості означеного феномена, а саме: високий, середній та низький, яким надано якісні та кількісні характеристики. Високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої інтерпретаційної роботи зі шкільними колективами характеризується високим ступенем прояву інтересу студентів до вокально-хорової роботи зі шкільним колективом, зацікавленістю процесом створення інтерпретації музичного твору з націленням на творче самовиявлення. Студенти, яких нами віднесено до високорівня сформованості даного феномена характеризуються свідомим ставленням до вокально-хорової роботи з учнями шкільного віку, вони позитивно відносяться до

використання інноваційних педагогічних технологій під час вокально-хорового розвитку учнів.

Середній рівень сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої інтерпретаційної роботи зі шкільними колективами характеризується зорієнтованістю на набуття фахово необхідних компетентностей, однак простежується розбіжність у рівнях розвитку когнітивних і творчих здібностей цих студентів. Студенти, яких нами віднесено до цього рівня володіють знаннями щодо здійснення музично-теоретичного аналізу музичного твору, водночас не повною мірою здатні використати отримані дані під час творчої роботи над музичним твором, хоча і виявили вміння нестандартно мислити, знаходити оригінальне рішення. Потреба творчого самовиявлення у роботі над музичним твором носить ситуативний характер і вимагає стимулювання.

Низький рівень сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої інтерпретаційної роботи зі шкільними хоровими колективами визначається недостатньою спрямованістю на інтерпретаційну діяльність зі шкільним хором. Студенти недостатньо орієнтуються у питаннях вокально-хорової методики, лише певною мірою усвідомлюють значимість творчої інтерпретаційних умінь у діяльності вчителя музичного мистецтва, що обумовлюється незадовільним рівнем обізнаності щодо практичної роботи над музичним твором. Такі студенти часто проявляють емоційну глухоту, небажання глибоко аналізувати характерні особливості музичних творів.

Такий стан результатів діагностування означеної проблеми призвів до розробки і впровадження поетапної методики формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої інтерпретаційної роботи зі шкільними колективами, яка була розроблена відповідно до визначених завдань формувального експерименту, та складалася з трьох взаємообумовлених етапів, а саме: організаційно-когнітивного, технологічного-поглибленого, дослідницько-результативного. Перший

етап – організаційно-когнітивний було націлено на ознайомлення майбутніх учителів музичного мистецтва з історією та сутністю творчої інтерпретації роботи вчителя музичного мистецтва; накопичення знань щодо творчої роботи над музичними творами для різних видів діячих колективів, а також цілісно-сміслових орієнтацій на набуття творчої інтерпретації ними. Цей етап спрямовано на формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої інтерпретації роботи з історичним колективом з огляду на змістовно-логічний компонент. Методичне забезпечення даного етапу складає: метод «Творча уява у створенні інтерпретації музичного твору»; метод демонстрації хорових творів; метод порівняльної характеристики стилів композиторів; метод «Розробка ескізу інтерпретації музичного твору»; метод командної розробки мультимедійної презентації; метод альтернативного пошуку конструктивно-технологічних рішень; метод «Розвиваємо логіку»; метод «Критичний аналіз факту»; метод колективного розроблення вокально-хорових творів; метод педагогічної акцентуації; метод фокальних об'єктів; метод «Колаж» тощо.

Другий етап – технологічно-поглиблений етап зорієнтовано на максимальне використання в навчальних цілях можливостей засобів мультимедіа, Інтернету, сучасних комп'ютерних технологій під час розвитку творчої інтерпретації ними студентів. Цей етап спрямований на забезпечення умов щодо опанування студентами прийомів практичної роботи над музичним твором, засвоєння фахової термінологічної лексики, використання засобів мультимедіа, мультимедійного середовища, набуття студентами вміння використовувати сучасні технології під час створення навчальної наочності для учасників шкільного колективу, розвитку їхнього вміння планувати творчу інтерпретаційну роботу з історичним колективом.

Формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої інтерпретації роботи з історичним колективом на

даному етапі здійснювалось за допомогою розробленої системи методів, а саме: метод проведення образних паралелей; синтетичний метод; метод складання інтерпретаційної мапи; метод «Асоціативний ланцюжок»; метод «Заміни та обґрунтуй»; метод побудови ідеалізованих об'єктів; метод синектики; кейс метод тощо.

Третій етап – дослідницько-результативний спрямований на вироблення у майбутніх учителів музичного мистецтва творчо-пошукових і дослідницьких умінь, їх залучення до пошуково-дослідницької діяльності, закріплення знань, відпрацювання вміння щодо творчої інтерпретаційної роботи над музичним твором демонструючи при цьому вокально-хорові знання, що необхідні для успішного проведення творчої інтерпретаційної роботи зі шкільним колективом, вироблення у студентів індивідуального стилю творчої інтерпретаційної роботи з дитячим колективом. Методика третього етапу ґрунтується на розробленій системі таких методів як: метод «Оціни рішення», метод художньої виправданості інтерпретації музичного твору; метод ЦОС-аналізу; метод «Синтез думок»; метод коментованого наочного показу; метод вирішення проблемних ситуацій; метод моделювання знань зі шкільним колективом; метод творчих ситуацій, метод розширення художньо-естетичних вражень учнів тощо. Обробка отриманих результатів порівняльного аналізу дослідження уможливила виявлення позитивної динаміки сформованості рівнів готовності студентів факультетів мистецтв до творчої інтерпретаційної роботи зі шкільними колективами студентів в експериментальній групі, що підтверджує доцільність впровадження розробленої авторської методики.

Науковановизна дослідження полягає в тому, що вперше: уточнено сутність поняття «готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до творчої інтерпретаційної роботи зі шкільними хоровими колективами»; систематизовано методологічні підходи до фахового навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів; розроблена компонентна структура, критерії та показники готовності студентів факультетів мистецтв до

творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хорами; визначені основні принципові положення та педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хоровими колективами; представлена методична модель готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хорами; розроблена та впроваджена поетапна методика формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хоровими колективами. Подальшого розвитку набули засоби комплексної діагностики та рівні сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хоровими колективами.

Ключові слова: майбутні вчителі музичного мистецтва, готовність, творча інтерпретаційна робота, шкільні хорові колективами, педагогічні умови, поетапна методика.

SUMMARY

Wang Hailong.

Methodsofformingthereadinessoffutureteachersofmusictocreativeandinterpretivework withschoolchoirs. - Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the field of knowledge 01
Education, specialty 014 Secondary education (Music).
M.P. Drahomanov National Pedagogical University. - Kyiv, 2021.

Annotation content

In the dissertation the actual problem of formation of readiness of future teachers of musical art to creative and interpretive work with school choirs taking into account modern humanistic tendencies of art education is investigated.

The activity of the future music teacher is analyzed from the standpoint of music-theoretical analysis of vocal and choral works intended for performance by students and step-by-step work on determining the interpretive features of these works taking into account physiol

ogical and singing features of school children, their general musical development. In view of this, the role of interpretation of vocal and choral works as an artistic and sound realization of a musical text in the process of performance is actualized, which provides a holistic understanding of works, their creative enrichment and reproduction in performance.

The analysis of the content and essence of intellectual and creative readiness of future music teachers to work with school choirs is carried out on the basis of system-integration, communicative, reflective-conscious, constructive and creative research approaches.

The structure of readiness of future teachers of music art for creative and interpretive work with school choirs includes content-logical, operational-procedural and creative-activity components. The criterion of content-logical component determines the degree of ability of future music teachers to organize creative and interpretive work with school choirs (indicators: the formation of knowledge and skills for creative interpretive work with school staff; ability to work with information sources using modern computer technology; understanding of the specifics of work on the musical and literary layer of a musical work).

The criterion of operational-procedural component determines the degree of arbitrariness of operational-procedural actions (indicators: development of a generalized idea of interpretation of a musical work; differentiation of components of interpretation-sample with own idea of interpretation of musical work; comparison and technology).

The criterion of creative-activity component determines the degree of effectiveness of creative-interpretive work with school choirs (indicators: ability to critically evaluate oneself as an interpreter of a musical work; mastery of ways and means of conveying the essence of interpretation of a musical work to musical work).

The main principles of forming the readiness of future teachers of music to creative and interpretive work with school choirs are outlined:

the principle of professional training to achieve the ability to self-control of creative and interpretive activities with school choirs; providing comfortable conditions for vocal and choral training; actualization of wide use of problem methods in vocal and choral work with school children.

The pedagogical conditions for the formation of the readiness of future teachers of music for creative and interpretive work with school choirs are determined by: encouraging students of art faculties to conscious regulation of music performance; interaction of cognitive, evaluative and creative work in the process of creative and interpretive activity; providing psychological and communicative support for educational and performing activities of students of art faculties; integration of types of vocal and choral activities of students of art faculties; optimal combination of theoretical and practical experience of students with a projection on practical work with students.

The presented methodological model of forming the readiness of future music teachers for creative and interpretive work with school choirs provides an educational trajectory of professional training of future music teachers in higher education, aimed at improving the individual level of student development, their practical mastery of creative and interpretive skills. implementation of musical and pedagogical activities at a high professional level. An important basis of the developed methodology are methodological guidelines for thorough mastering by students of art faculties of methods and techniques of processing musical works, creating a creative interpretation of these works as the basis of vocal and choral work with students in the performance process.

In the process of diagnostic work on the formation of readiness of future music teachers for creative and interpretive work with school choirs, the levels of formation of this phenomenon are determined, namely: high, medium and low, which are given qualitative and quantitative characteristics. The high level of readiness of future music teachers for creative interpretive work with school

groups is characterized by a high degree of interest of students in vocal and choral work with school groups, interest in the process of creating an interpretation of a musical work aimed at creative self-expression. Students, who we attribute to the high level of formation of this phenomenon are characterized by a conscious attitude to vocal and choral work with school-age students, they are positive about the use of innovative pedagogical technologies in vocal and choral development of students.

The average level of readiness of future music teachers for creative interpretive work with school groups is characterized by a focus on acquiring professionally necessary competencies, but there are differences in the level of development of cognitive and creative abilities of these students. Students who are referred to this level have knowledge of musical-theoretical analysis of a musical work, but not fully able to use the data obtained during creative work on a musical work, although they showed the ability to think outside the box, find an original solution. The need for creative self-expression in the work on a musical work is situational in nature and requires stimulation.

The low level of readiness of future music teachers for creative interpretive work with school choirs is determined by the lack of focus on interpretive activities with the school choir. Students are not well versed in vocal and choral methods, only to some extent aware of the importance of creative interpretive skills in the activities of music teachers, due to an unsatisfactory level of awareness of practical work on a musical work. Such students often show emotional deafness, unwillingness to deeply analyze the characteristics of musical works.

This state of the results of diagnosing this problem led to the development and implementation of a step-by-step method of forming the readiness of future music teachers for creative interpretive work with school groups, which was developed in accordance with the objectives of the formative experiment and consi

sted of three , in-depth technology, research and performance. The first stage - organizational and cognitive was aimed at acquainting future music teachers with the content and essence of creative and interpretive work of music teachers; accumulation of knowledge on creative work on musical works for different types of children's groups, as well as holistic semantic orientations for the acquisition of creative interpretive skills.

This stage is aimed at forming the readiness of future teachers of music to creative and interpretive work with the school staff, given the content and logic component.

The methodological support of this stage is: the method

"Creative imagination in creating an interpretation of a musical work";

method of demonstration of choral works;

method of comparative characterization of composers' styles; method "Development of a

sketch of the interpretation of a musical work";

method of team development of multimedia presentation;

method of alternative search of constructive-technological solutions; method

"Development of logic"; method "Critical analysis of the fact";

method of collective development of vocal and choral exercises;

method of pedagogical accentuation; focal object method; Collage method, etc.

The second stage - the technological-advanced stage is focused on the maximum use for educational purposes of multimedia, Internet, modern computer technology in the development of creative and interpretive skills of students.

This stage is aimed at providing conditions for students to master the techniques of practical work on a musical work, mastering professional terminology, use of multimedia, multimedia environment,

students gain the ability to use modern technologies in creating educational visibility for school staff,

developing their ability to plan creative interpretation work with school staff. Formation of readiness of future teachers of music art for creative interpretive work with school collectives at this stage was carried out by means of the developed system of methods, namely: a

method of drawing figurative parallels; synthetic method; method of compiling an interpretive map; method "Associative chain"; method "Replace and justify"; method of constructing idealized objects; synectics method; case method, etc.

The third stage is research-effective aimed at developing future teachers of music and art creative research and research skills, their involvement in research activities, consolidation of knowledge, development of skills for creative interpretation of musical work while demonstrating vocal and choral knowledge that necessary for the successful conduct of creative interpretive work with the school team, the development of students' individual style of creative interpretive work with the children's team.

The methodology of the third stage is based on the developed system of such methods as: the method of "Evaluation of the decision", the method of artistic justification of the interpretation of a musical work; DAC analysis method; method "Synthesis of thoughts"; the method of annotated visual display; method of solving problems situations; method of modeling knowledge with the school team; method of creative situations, method of expanding artistic and aesthetic impressions of students, etc.

Processing of the obtained results of comparative analysis of the research made it possible to identify positive dynamics of the level of readiness of students of faculties of art for creative interpretive work with school groups of students in the experimental group, which confirms the feasibility of implementing the author's methodology.

The scientific novelty of the study is that for the first time: the essence of the concept of "readiness of future teachers of music to creative and interpretive work with school choirs" was clarified; methodological approaches to professional training of students of faculties of art of pedagogical universities are systematized; the component structure, criteria and indicators of readiness of students of faculties of art to creative and interpretive work with school choirs are developed; the basic principles and pedagogical conditions of formation of readiness of future teachers of

musical art to creative and interpretive work with school choirs are defined; the methodical model of readiness of future teachers of musical art to creative and interpretive work with school choirs is presented; developed and implemented a step-by-step method of forming the readiness of future music teachers for creative and interpretive work with school choirs.

The means of complex diagnostics and the level of readiness of future music teachers for creative and interpretive work with school choirs have been further developed.

Keywords: future teachers of music art, readiness, creative interpretive work, school choirs, pedagogical conditions, step-by-step methods.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ ВІДОБРАЖЕНО У ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ

Статті у фахових виданнях України

1. Ван Хайлун. Організаційно-когнітивний етап формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними хоровими колективами. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти: зб. наук. праць: наукове електронне видання <http://ppta.dn.ua/index.php/uk/>. ДВНЗ «ДДПУ»; гол. ред. проф. Л. Г. Гаврілова. Слов'янськ: ДДПУ, 2020. Вип. 13. 263 с. С. 245-254.

2. Ван Хайлун. Методичні аспекти формування готовності студентів факультетів мистецтв до творчо-інтерпретаційної діяльності. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: зб. наук. праць. Суми: СДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. № 6 (110). С. 23-32.

Стаття у науковому зарубіжному виданні

3. Ван Хайлун. Поетапна методика формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до творчо-інтерпретаційної роботи зі шкільними

Праці апробаційного характеру

4. Ван Хайлун. Творчий підхід до диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Сучасна мистецька освіта: матеріали ІІ Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018 р. С. 160-162.

5. Ван Хайлун. Специфіка диригентсько-хорової підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів. Сучасна мистецька освіта: матеріали ІІІ Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019 р. С. 41-43.

6. Ван Хайлун. Стратегія розвитку здатності до самоконтролю майбутніх учителів музики. Сучасна мистецька освіта: матеріали ІV Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020 р. С. 225-226.